

Utrensningsen

Siste artikkel om „Kretsens erobringstokt“

Av
Direktør Lorenz Vogt

VIII.

Kretsen skaffet sig makten over straffelovgivningen og over rettsapparatet. Den etablerte ekstraordinære straffelovgivning var ikke i overensstemmelse med de synsmåter, som stortingets justiskomite senere hevdet. Vårt samfunn lider idag under kretsens utbredt på det strafferettslige område.

Parallelt med straffeoppgjøret gikk i stat og kommune en utrensning, som har fått vidtrekkende følger. Denne prosess har på mange måter vært farligere enn straffeoppgjøret. For det første var den mer ukontrollerbar. For det annet rammet den i helere grad grensetilfeller, hvor der selv etter den mest hårfinne undersøkelse med rette kunde være tvil. For det tredje reiste der sig direkte spørsmål ikke bare om å skaffe en tilside. Men også om å skaffe andre plass. Her var den enes død, den annens brød. De mennesker, som for enhver pris vil ha siddet i sine egne alder, og som søker egen fordel er betydelig større. Kretsen har sine «krigsprofittører» — fra den ene «fredsprofittører».

Allerede i 1941 understreker Kretsen det kjensskap den har til seg selv. Det er for den det, det ikke minst kommer an på.

Trangen til å fingre ved, andres skjebne, til å ta sig makt, til å domme og fordømme er dypt rotfestet i menneskenes sinn. Den gir anledning til mere selvforherligelse enn noe annet. Se hvor utmerket jeg er og hvilke syndere de andre. Vi kjenner farereens: «Jeg takker dig Gud at jeg ikke er som disse syndere». I en bok fra den nærmeste etterkrigs-tid står der:

«Der går en historie om en republiknngygdende prest som i gamle dager hadde katolisasjon i en nabokirke. En liten pike fikk det nærende spørsmål: Har da alle mennesker synd? Da hun med den høie mann foran sig ikke turde svare, kom det fra presten: Ja min venn. Endog jeg er ikke ganske uten synd. — Så langt vil en «sjøssing» neppe gå i indømmelse overfor en N.S. Det har han også rett i. For den som ikke har begått slik, har sikkelskjold uflekket».

Klare uttrykk for selvretferdighetsens hovmod er neppe noensinne funnet. Men hvor måtte det ikke øke selvretferdigheten hos dem som følte sig rene? Hvor måtte det ikke drive til øket iver dem, som pusset sitt kanskje noe medtatte skjold for at det skulde skinne for menneskene under den nye situasjon, som freden skapte.

Det gjaldt dog best mulig å samle folket — ikke å forbeholde nasjonal holdning som et privilegium for enkelte, som så ved fredens inntreden kunde høste fruktene derav.

Parallelt med trangten til å domme og den mentalitet, som gav sig uttrykk i slagordet: «Hjemmefronten kjemper mennene og Hjemmefronten venter på å sette dem inn på rette plasser».

Der var altså stillinger, som skulde erobres. Men hvordan så med rettferdigheten? Det skulde bli rådmennenes oppgave å løse problemene. De ved frigjøringen opnevnte — av Kretsen utpekt — rådmenn var forskjellige innstillet. En samlet linje i avgjørelsene er ikke let å finne. Det blir Odelsrådets protokollkomite, som får trengs utbrums i sakene. Foreløpig kan det ha sin interesse å citere en artikkel fra «Arbeiderbladet» vedrørende politimester Welhaven.

Den 26. mai 1945 skrev regjeringspartiets hovedorgan: «Beip fikk en hjerteleg mottagelse og fikk straks gjeninntrått i sin tidligere stilling, noe som gjorde glede i akademiske kretser og tilfredshet i den almenheten. Men Welhaven, som har ikke rent rulleblad, og som blev sjikanert bort på et tidligere tidspunkt, går i vår by som en anonym mann. Hvordan kan dette henge sammen? Hvilke krefter står bak denne nye sjikanen? Det har denne bys befolkning krav på å få opplyst.

Det dreier sig også her om et prinsipp. Det kreves en hensynslos utrensning av administrasjonen av Quislinger og deres tilhengere. Men det er bare den ene side av saken, den negative. Det vil være samtidig et positivt krav, at alle som har opptrådt som gode nordmenn straks skal gjeninntrått i sine tidligere stillinger. Hensynet til en midlertidig innhaver av stillingen må ikke stå i veien for dette rettferdskrav. Derfor forlanger denne bys befolkning, at ders politimester, som er K. Welhaven, uopphøvelig blir gjeninnsett i sin stilling».

Byens befolkning fikk aldri vite, hvilke krefter stod bak sjikanen mot politimester Welhaven. Almenheten hadde heller ikke midlene til å fremtvinge de nødvendige opplysninger i så henseende. Men, protokollkomiteen har midlene og bør bruke dem offentligstemmende med den «Arbeiderbladet» hovedred. opplysning. Det gjelder ikke bare en personlig sjikanen også et ikke helt enestående trudd på den kgl. anordning av 26. februar 1943 § 6:

«Offentlig tjenestemann, som under okkupasjonen er satt ut av stilling i strid med gjeldende regler om opsigelse, avskjed, suspensjon, forflytning m. v. skal ansees

Menneskers reaktioner under flyvning

Av vår medisinske medarbeider,

I de siste årtier, da flyvningen har tatt så stort opsving, er tegnene etter hvert blitt nødt til å beskjeftige sig meget med spørsmålet, hvorledes de fysiologiske forhold hos mennesker arter sig under flyvning. Man har længe vist at jo høyere man kommer til værs, jo lavere blir surstofftrykket og jo mindre blir det til overs av surstoff for åndedrettet. I begynnelsen motvirkes denne mangel på surstoff derved at åndedrettet blir dypere og raskere, men i tre til fire kilometers høide strekker dette ikke til. Flyveren begynner å bli trett og søvning, uvelaktig ved regne- og skriveoppgaver osv., ved stigninger op til 8 kilometer blir han selv, får kensje krampe og mistar plutselig bevisstheten. For å motvirke denne fare må flyveren, når han nærmer sig den kritiske grense, bruke surstoffmaske, og skal han i lengere tid opholde sig i store høider, er den lufttette overtrykks-kabin tryggast. Jo mindre surstoff det er til rådighet, jo mindre blir det etter hvert i blodet, og jo mindre i vevene, særlig i hjernen. Derav søvnligheten, svimmelheten.

Men også luftens annen bestanddel, kvælstoffet har den største betydning. Ved ophold i høie høider er det oplost en viss mengde luft i blod, og legemsvæsker, likesom en del finnes i legemets hulheter. Ved plutselig overgang til lavere trykk vil en del av denne luft frigjøre sig. Tarmluft vil enten passere ut ad de naturlige veier eller bli sugd inn i blodet.

På flyver skal alle de og stikken leddene, et spytt, hode, meise. Det gjøre for den grense kan øke ut sjerter, og op her. Er beste forhold strøk, men.

Til 101993

Medlemmer av Tønsbergs Høireorganisasjon

Bystyrevalget står for døren og valgliste For å gi hvert enkelt medlem lettest m i forslag navn på personer, som man ønsker skal forelegges på Høires nominasjonsmøte tidligere kommunvalg — besluttet at et hve tilsluttet Tønsberg Høire kan fremkomme r Alle forslag, som må være underskrevet sendes til formannen i Tønsbergs Høire: Tønsbergs Blad innen mandag 8. september 1947

Tønsbergs

Tønsbergs Høirefor

Underskriveren foreslår følgende persongliste som skal forelegges Høires nominasjonsmøte

1.
2.
3.
4.
5.

trede reiste der sig ganske sporsmalstokke ut fra den norske okkupasjonslistene, og de hadde en viss mening. Men også om å skaffe andre plass. Her var den eneste, den annen brød. De mennesker, som for enhver pris vil ha odelagt andre, er tross alt begrenset. Antallet av dem, som søker egen fordel er betydelig større. Krigen har sine «krigsprofittører» — inndren sine «fredsprofittører».

Allerede i 1941 undersøker Krietsen det kjenskap den har til å være. Det er for den del det «ikke minne» kommer an på.

Trangen til å fingre ved andres skjebne, til å ta sig makt, til å domme og fordomme er dypt rotfestet i menneskenes sinn. Den gir anledning til mere selvforherligelse enn noe annet. Se hvor utmerket jeg er og hvilke syndere de andre. Vi kjenner farskeerens: «Jeg takker dig Gud at jeg ikke er som disse syndere». I en bok fra den nærmeste efterkrigs tid står der:

«Der var en historie om en reisekondisjonærend som i gamle dager hadde katekisasjon i en naboborger. En liten pike fikk det nærliggende spørsmål: Har da alle mennesker synd? Da hun med den høye mann foran sig ikke turde svare, kom det fra presten: Ja min venn. Endog jeg er ikke ganske uten synd. — Så langt vil en «fjøsing» neppe gå i indømmelse overfor en N.S. Det har han også rett i. For den som ikke har begått strik, har sitt skjold uflekkelst.

Klarere uttrykk for selvrettferdighets hovmod er neppe noensinne funnet. Men hvor måtte det ikke øke selvrettferdigheten hos dem som folke sig rene? Hvor måtte det ikke drive til øket iver dem, som pusset sitt kanskje noe medeltale skjold for at det skulde skinne for menneskene under den nye situasjon, som freden skapte.

Allerede i 1941 mente Krietsen, at den satt inne med evnen til å skille bukkene fra fårene. O helige enfold! Der var kun gått vel et år siden april 1940. Mange års okkupasjons-tid gjenslod. Der var mennesker, som i 1940 hadde reagert sterkt nasjonalt, men som ikke stod sig under de efterfølgende års «rolige forholds» enoverende trykk. Andre reagerte langsommere i 1940. Gamme kultur i pakt med Vesteuroppeisk liberalisme blaa dem å tro på Haaerkonvensjonen og det riktige i etter evne å mildne krigens følger for land og folk. De blev mangen gang de hardeste i kampen senere — i og utenfor fengslene.

Andre menneskers sinn svingte med begivenhetene — med nederlagene, talltellen sommeren 1940, med tilbake-slaget i september samme år og med den almindelige nedstemthet etter undtagelsestilstanden i 1941, for endelig å være så hardet at de måtte slage late februar 1942, da Quisling for annen gang kom til makten.

Umulig var det den gang — og heller ikke idag er det lett — å trekke grensen mellom hvitt og sort.

Det var en ulykke under krigen, at enkelte trodde å kunne dømmes uten å besitte det fornødne kjenskap, at man allfor tidlig «slette å sette skille. I en rettsak fornylig på til-talle, at han hadde vært N.S. men hadde meldt sig ut i 1941. Han fort stod sin fell, søkte patriotisk arbeide, men blev avvist og gled tilbake til N.S. Er det ingen undskyldning for ham, er det ikke å like en anklage mot dem, som avviste ham.

Dato 28. mai 1945 akrover regjeringens partets hovedorgan:

«Belp fikk en hjertelig motagelse og fikk straks gjentatte i sin viljere stilling, noe som vakte glede akademiske kretser og tilfredshet i ren almenheten. Men Welhaven, som har ikke rent rulleblad, og som blev allkanert bort på et billigere midspunkt, går i vår by som en anonym mann. Hvordan kan dette henge sammen? Hvilke krefter står bak denne nye allkane? Det har denne hva befolkning krav på å få opplyst.

Det dreier sig også her om et princip. Det kreves en hensynsløs utrensning av administrasjonen av Quisling og deres tilhængere. Men det er bare den ene side av saken, den negative. Det reiser samtidig et positivt krav, at alle som har opplyst som gode nordmenn straks skal gjennvite i sine tidligere stillinger. Dette vil en nødtvungen inehatelse i tilfellen må ikke stå i veien for det som er riktig. Derfor forlanger denne bys befolkning, at ders politikkens som er Kr. Welhaven opplyst blir gjentatt i sin stilling.

Byens befolkning fikk aldri vite, hvilke krefter stod bak. Vikanten polittimester Welhaven. Almenheten hadde heller ikke midler til å fremtvinge de nødvendige opplysninger i så henseende. Men protokollkomiteen har midlene og bør bruke dem overensstemmende med den av «Arbeiderbladet» hevdete oppfatning. Det gjelder ikke bare en personlig allkane men også et ikke helt enestående brudd på den kgl. anordning av 26. februar 1943 § 6:

«Offentlig tjenestemann, som under okkupasjonen er satt ut av stilling i strid med gjeldende regler, om opsigelse, avbed, suspensjon, forflytning m. v. skal ansees som rette tjenestemenn, hvis ikke annet blir bestemt. Denne bestemmelse suppleres og undertrykkes i den efterfølgende § 5 således:

«Bestemmelsen i § 6 gjelder også for offentlige tjenestemenn, som under okkupasjonen har vært tvunget til å opgi sin stilling som følge av forføyninger av okkupasjonsstyret eller som av politiske grunner frivillig er tvunget tilbake fra utførelsen av sin tjeneste».

Polittimester Welhaven var polittimester fra den dag han satte sin fot på Oslos jord efter tilbakekomsten fra tysk fangenskap, med mindre der forelå en motsatt beslutning fra kompetent hold. Denne må i tilfelle kunne dokumenteres og dens premisser fremlegges.

Nå. Polittimester Welhaven kom selvstendig tilbake til stilling. Hans posisjon var sterk. Han rulleblad rep. Han hadde «Arbeiderbladet» støtte og Arbeiderpartiet skulde snart sette Krietsen ut av spill og redusere den til partiets eved og vannbærene. Ved partiets 60 årsgdag har «Arbeiderbladet» funnet det oppor-tunt å understrøke forholdet i følgende ord:

«Efter frigjøringen blev også regjeringens ansvar i urettferdigheten lagt på Arbeiderpartiet. Så var tilfellet.

«Den dag var mange mennesker som ikke var så heldig skilte som polittimester Welhaven — regjeringens mennesker, som var underkjetet til

mindre, sustott det er til nå gnet, to mindre bli det etterhvert i blodet og jo mindre levende, særlig i hjemmet Derav søvnløsheten, svimmelheten. Men også luftens annen bestanddel kvælstoffet har den største betydning. Ved opphold i lave hold er det oppløst en viss mengde luft i blod og legemsvesker, likesom en del finnes i legemets hulheiter. Ved plutselig overgang til lavere ytre trykk vil en del av denne luft frigjøre sig. Tarmluft vil enten passere ut ad de natur-

På flyve og passasjer marken henda såkallede «froskballisme», som braker og slikken i huden, emerter omkring leddene, slik i brystet, hoste og spytt, hodepine. Fare for hjertalemløse. Det har naturligvis vært om å gjøre for luftfartelskapene i sinne den grønne linen for hvilken flyvning kan skje uten risiko for pilot og passasjer, og det er bestemte regler satt op her. Er det fare på ferde, er den beste forholdsregel å dykke ned i lavere strøk, med også en surstoffmaske hjel-

Medlemmer av Tønsbergs høireorganisasjoner.

Bystyrevalget står for døren og valglisten skal oppstilles. For å gi hvert enkelt medlem lettest mulig adgang til å bringe i forslag navn på personer, som man ønsker opført på den liste som skal forelegges på Høires nominasjonsmøte, har man — som ved tidligere kommunevalg — besluttet at ethvert medlem av foreninger tilsluttet Tønsberg Høire kan fremkomme med sitt forslag.

Alle forslag, som må være underskrevet av forslagsstilleren, må innsendes til formannen i Tønsbergs Høireforening, adresse «Tønsbergs Blad» innen mandag 8. september 1947.

Tønsbergs Høireforening.

Tønsbergs Høireforening.

Underskriveren foreslår følgende personer opført på den forslagsliste som skal forelegges Høires nominasjonsmøte for Tønsberg:

1.
2.
3.
4.
5.

Tønsberg, den .. oktober 1947

Medlem av:

Adresse:

kårlige avgjørelser. Der er et forhold som bør frem, selvom det kan være omstøkelig å berøre:

Okkupasjons-tiden blev lang. Kravene til dem, som blev hjemme var store. Mange blev ved forskjellige anledninger stillet overfor ikke alltid like lette avgjørelser. Særlig vanskelig stillet var disse grupper av embedsmenn og tjenestemenn. Der er ingen å av disse, som tør påstå, at de ikke en eller annen gang trådte feil. Man behøver ikke å gå utenfor de dommende rådmenns egen krets for å finne folk, som har underkjetet egen parafert skrivelser og sirkulærer, som idag tar sig underlige ut. Ved frigjøringen fikk nær sagt alle mer eller mindre dårlig samvittighet.

Det naturlige hadde vært, at alle var tvunget tilbake til sine stillinger. Så fikk man ha karlagt situasjonen ved fremleggelse av departements-cirkulærer m. v. Man vilde det ålenhom fått en målestokk, hvorefter alle kunde gjøres fra overst til nedst på like linje.

Den der så den første tid var blitt stiltende administrasjonen enkelte, som senere måtte tjernes, vilde ingen større skade vært skjedd. Det vilde kanskje sikret en bedre administrasjon den første tid.

Som forholdene nu utviklet sig blev de angrepne meget vanskelig og tildels urettferdig stillet. Bare det å bli anseet stemplet sin man. Desuten et eller annet kunde alltid a føres mot sje. Det var ting, som burde sees i sammenheng og på bakgrunn av hvad der ellers hadde funnet sted til samme tid. Tok man bakgrunnen vekk blev målestokken borte. Man blev gitt tilfeldighetenes vold.

Mange angrepne var lite forsvarsdyktige. De hadde en lang okkupasjons-tid bak sig. Hadde de ikke greid enhver situasjon like godt — hvem hadde det? — så hadde de lidt sammen med landsmenn. Deres nerver var nedslitt. Enkelte kom også fra langvarige fengselsophold. De hadde lett for å bryte sammen — i fortvilelse eller i tyse. Da kom de ingen vei. Andre krap til korset, bad om nåde og fant den etter langre eller kortere tid. Inet gledet maktthavere mere enn ydmyghet. Andre forsvandt i stillhet og i bitterhet. Noen satte sig til motverge og styet sig.

To år er gått. Protokollkomiteen har prøvet grenserne og kunne tilbringe i forholdene. Det er nødvendig. Folk ser idag anderledes og klarere enn for to år siden.

LORENTZ VOGT

So
dam
være
He
øke
skad
De
salle
med
derh
Fo
syn
Rå
litt
syne
bar

D.
var
Jeg
ikke
kun
nes
skre
me
D
del
rasj
O
flek
van
ført
det
H

Bi

li
mot
av
lei
stor
sak
mer
6
dig
for
k o
med
Ar